

تورک یوردی

[اون آلتنجی سنه]

تورک اوجاقلری مرکز لهیئتی طرفندره نشر اولنور.

جلد ۵

مارت ۱۹۲۷

نومرو ۲۷

بكتاشيلی تاریخ نامہ عام

اوتمانہ بابا وولایتنامہ سی

حاجی بکتاش کتبخانہ سنک میدان اویسہ طاند قسمی ایچندہ ہر صحیفہ سی بکرمی سطر اولوق اوزرہ ایکی یوز آلتش صحیفہ لک برار واردر . استنساخ تاریخی بیک یوز یتش اوچدر . اسمی ولایتنامہ اوتمان بابادر . ولایتنامہ شاہی ، ولایتنامہ سلطان بابادہ دینلیرمش .

۸۸۸ سنہ سنہ اوتمان بابانک وفاندن بش بوجوق سنہ سوکرہ کوچچک آبدال نامندہ بریسی تألیف ایتمشدر . مؤلفک حقیقی اسمی مجھولدر . کوچوک آبدال لقبی بالذات اوتمان بابانک کندیسہ ویردیکنہ کورہ بابانک معیتندہ دولاشان آبداللردن بریسیدر . ہر فصلی متعاقب بر منظومہ بی احتوا ایدر ، بمضیلرندہ کوچچک دیبہ تخلص ایتمکدہ در .

اوتمان کلمہ سی عثماندن محرفدر . تحریفی بکتاشیلرک بالآخرہ یامش اولدوغی ظن اولونور . دھا اسکی یازمہ لرہ مالک اولسوق تحریفک مبدآیندہ مطلع اولوق ممکندی .

اوتمان بابا وتوابعی بکتاشیلردن فرقلی کوستریور . روم ایلیدہ خاصہ دلی اورماندہ یاشایان بو خلق کیملری اعتباریلہدہ فرقلیدر . باشلرندہ طاشیدقلری بورکلری بدی ترکلیدر . بکتاشی عنعنہ سنہ کورہ کویا حاجی بکتاشدہ بولوندینی صرہدہ اوتمان بابا آش اوندہ کرامت مسابقہ سی یاپارکن آشجی ایلہ منازعہ ایتمش بورکنک بش ترکی آشجینک الندہ قلمش ایتمش . بوتماما اویدورمادر . ولایتنامہ بزہ بوخصوصہدہ معلومات ویریر . شویلہ کہ :

یانبولیدن بالقان داغنه کیدرلرکن موسی بک نامنده بر ذاتک تکیه‌سند
قوناقلابور. و دیور :

« بو لطیف موضع بنم قوزمک آغلیدر. جان جمیتک ساحلیدر، تکهک
اوکنه بر میشه آفاجی دیکرک :

« کل سنجاق دینه کل، ای خسته و مجروح اولانلر، و بی سرمایه روح
اولانلر، تشنه حقیقی روح اولانلر کل حکیمه کل، دیه خایه‌یور.

درد بش بیک آدام طوبلانیور. متعدد خسته‌لره صو ویردیره‌دک شفا بخش
ایدیور. بو صروده بابانک باشنده بر طوتام اوزون صاج وارمش بر درویش
تراش ایتمه‌سی سویله‌یور. کندی الیه دیکدیکی بدی ترک بر تاج کیمش بولنیوردی.
النه آله‌رق :

« خط یدی، کوک بدی، بر بدی، کواکب هفت کیم ترتیب اشیا‌در،
و فاتحه که سبع‌المناید، ام‌القرآندر. اول تکرری، آخر تکرری، محمدک حریر
جاننه صلوات، دیوب تاجی باشنه کچیریور. الیه تصنیف ایندیکی بر مفتولی،
طرطرمقبولی، زلف دولایز معقولی اول تاجک اوزرینه صاریور. مؤلف دیرکه :
بونک ایچون اول کان ولایتک بر بولوک آبداللری تاج کبر، بر بولوکی کون
طاشیر بر بولوکی ده باش آجیق مفتول صارینیر.

ولایتنامه ؛ موجود حاجی بکتاش ولایتنامه‌لرندن تألیف اعتباریه ده‌ها زیاده
قدملیدر. اوتمان بابا توابعنک‌الک بویوک تکیه‌سی قایلرده‌در. بوراده پیربابا دیبه طایلیر.
بابایی ولایتنامه‌سندن اوکره‌نم :

یاصی یاغری، الا کوزلو، قیزیل بکزی، مجسم هیبتلی، نظری عبرتلی :
ظاهری قوتلی، باطنی نهایتسزدی. اوغوز دیلین سویلردی. دائماً کندپی ایچون
« اول شرفلی قوجه بنم، دیردی. بز بر سورو خراسان قنیلری بز. دیمه‌نه
رغماً بابا بر باغچی به بکزه‌ر. یکجه‌ و ارداده زمانک اولولرندن بایزید بابایی محبت
انسانده معنوی تضیقنه معروض بر اقدیفندن قارا آبدال نامنده کی درویش کندی
« بزه نه ویروب آله‌ما بورسک، بره بوروک قوجاسی، دیه باغیر.

مؤلف تصریح کند کوره بابا نیورلنک ایله بيله رومه گمشدی .
استانبولده قلیچ مناسترنده اقامت ایتدیکی صرمده بر کون آبدالربی پاشینه
طوبایوب معتاد دیواتی قوردی . و نطق قدیم ازلیسیله ، جواب کلوب بویوردی که :
(بز ملکده ایکی کیشی بز . بریمز حسام شاه ، بریمزده شفکوللی بکدر . هم بو
شفکوللی بک بنم قوچومدر .)

حسام شاه کندییی ، شفکوللی بکده شجاع بابا ایش ، بوصوک بابا اوصرمده
آخرته کوجمشدی . اوده کندی آبدالربینه اوتمان بابا حقنده وصیت ایتمشدر دیمشکه :
« بورکلیجه محمد ؛ زمانی که و فقر ایچندن بر آغاج آل چیقیمه و عالم خلقی
آنک الندن زبون اولا . اول وقت اوتمان بابا آدلو بر کیمسه که فقرانک حکیمین
بوروده و آبدالر ظاهر ایدرب عالمده مشهور اولا ، ولایتنامه مقدمه سنده اوتمان
بابانک کر میانده ، صاروخانده ، بروسهده ازینقده اقامت ایتدیکنندن بحث ایدیلیورسهده
بوتون متقبه لر روم ایلینده جریان ایدیور . آناطولی به متعلق هیچ بر بحث کچمه بور .
اکثریا بالقان داغنده آیدوسده ، کفراده ، دوبریجده ، طرنوده ، زعروده ،
قلبهده ، رنه ، ویزه ، بابا اسکی ، سیروزه ، یکیمجه واردارده ، استانبولده کورولیور .
بایزید بابا بوتون روم ایلینده کی درویشلرینی حاجی بککاش زیارتنه دعوت ایتدیکی
صرمده او اشتراک ایتیه بور ، عودت لرینه قادار یکیمجهده قویون بوسقی ایچنده انسالخ
حالنده بولونیور .

ولایتنامه ده اساساً هیچ بر اولودن ، زیارتندن بحث بوقدر . کیمسه نک اسمنی
آکدیرمایور . ضریب بر حقیقت اولوق اوزره بردفعه (محمد علی) سوزی کچمه بور .
او متصل محمد ، عیسی ، موسی بنم دیبور ، بعضاً آدمی ده علاوه ایدیور . چوق
دفعهده (سریزدانی) بویوریور .

استانبولده حصار قابوسنده بر کون وحدتده ایکن بر قاج حاجی بککاش
درویشی قوشوب بابابه خونکار خلیفه سی محمود جلینک کلدیکنی اخبار ایدیور .
بابا بر جلال خونکار کیمش دیور . درویشلر بزم خونکار حاجی بککاش جوابنی

ویریورلر . بونك اوزربنه بابا : (بره چیرکینلر بن کیم ، دکزی یوروپوب کچن کوکسی بوبوك كوده کوکرجین دگلی بم) بوبوروپور .
او صرمدده آته بینمتس ، اوکنجه علمی چکلش اولدوغی حالده جلی ظهور ایدیور . باباخشم و غضب الله « بره یکرنجی ، کرو آتکین ، کلدیك یوله دون . باشکده کی دلبندیكه ، قفنانیکه باق که آدوسانکه ، یاراشبور صالین بره انه طوررسون ، دییه باغرنجه زواللی محمود جایی باغلا ایچنده کی ادهمی تکه سته حجاب ابله دونوب قاجیور .

ادرنه حاکمک شکایتی اوزربنه فانج کندیسنی آبداللیله رلکده استانبوله کتیرتدیکی صرمدده پادشاه قولنه بابا باشکده کی ، الکهده کی ندر دیور . اوده باشمده کی حاجی بکتاش بورکی ، المده کی قلیبچده ذوالفقاردر . جوابی ویریور . بابا هیبت وحدت ایچنده « یابن کیم ، دییه باغریور .
ولایقنامه بابانک صوك حیاتی شویله آکلاتیور :

مبارك جسمی بغایت ضعیف اولدی . ودرد و مجاهده برله برآبداله سؤال ابتدی که « اول اولو اولو طاغلا هنوز کورونورمی ؟ » دیدی اول آبدال ابتدیکه کورونور باباجم دیدی . اویله اولسه بوکلامدن صوکره اول کان ولایت کلام قدیم برله جوابه کلوب فرقت و حسرت ، سفرورحلت بوزندن « اوغوزنامه » سوتله ابتدیکه :
« اسن قالوک هی بوجه طاغلا و بوجه طاغدن جاغلابوب اینن جایلر واسن قالوک هی فنا دنیاده دوران سورون کوز یاشین دوکنلر ، وصوکره آق بوکارک کون بایسنندن یانه خضرالیاس نامیله برته واردی . قبله طرفندده ایکی تپه اولوب اولوسنه تکرری تپه سی ، کوچوکنه اولیا تپه سی دبرلردی . خضرالیاس تپه سته چکیلوب آبداللیله شویله نصیحت ابتدی . « بن اولودرده زیارت اولنورم ، سزك بونده دکرمنلریکنز واردر . شو قوز آغاچلرینی کسوب باغچه یاپکنز . الکزی طوبراغه اوروب شو بوکاری آقیدیک ، بوراده شهر اولسه کرکدر . هم تکرری یابدیغنی کیمسه ییقاماز ، تکرری ییقیدیغنی کیمسه یاپاماز .
بونك اوزربنه ال قالدروب دها قیلدی . ویدی که :

« دین آجلمق ایچون ، یکی دیل سویله نوب یکی کتساب اوقونمق ایچون ،
تکرار سوزده باشلا یور :

سویله کلدیم قورقدیکیز ، چوماقله کلدیم قورقدیکیز ، پس قیلنجه کلنجه نیجه
ایده سیز . اولدن سرایدیم ینه سر اولورم ، ودخی نه اوکو بجه کیدر وار ، نه آرد بجه
کلور وار . صاقینک آغلاشما یک ، بن اولمزم ، بورولوب آچیقمازم ، اوشنوب قالمازم
بن بردن کوکه کیده رم که اصلم آنامدر . »

بابانی ولايتنامه ده ظاهر حالی مجذوب ، اکثریتله برغضب و جلال کورو یورز .
طاغردن چایلردن خوشلانیور . بعضاً تغیب ایدوب طاغرده دولاشیور . آره صره
ضرب مجاهد لر یاییور . قیدشده بورده آچیقده هفته لرجه قالیور . کونش آلتنده
آبداللی ده اشتراک ایتدیره رک آیلرجه یانوب قاورولوبور .

بعضاً ده ولايتنامه تعییر نیجه مهدی آسا هر بریسه درلودر لونا ملر و بریدیکی آتلیر نه
سوار اولوبور . اونلره قازده طور نا کی اسملر و بریور . بویوک کرله خشم و غضب
ایچنده کورو شیور ، اکثر یا بره قاتار دییه کندیلرینه خطاب ایدیور . حاصلی
بوراق باا کی رموز لولافلر سویله یور . چوق دفعه مخاطبتک سرنی کشف ایله یور .
اوزا قده جریان ایدمن حادثه لره الی کوزبنت اوزرینه کولکه لندیروب اجرای
تأثیر ایدر صورتده اوضاع کوستریوردی .

ادر نه ده بالابان تکه سینه اینمشدی . خلق سورور سورور کندیسنی کوزمکه کلیوردی .
یایا بونلره « سیرزدان اولدوغمچون سزدن قورقانی » دییه باغیریوردی . بولده
داست کلدیکی شهر لیلره « باق بره جبرکین کبه قرنلی شهر لوسی یوز بیک ییلدیر که
بن بوملکه کلیم ، برطاش برطاش اوزرینه قویمادم . باشکزه ییلقسین که باق شو
کوشکزه ، باق شو سرایلره ، نیز شهری ییقیک که بنم آتمک آرپه سنک تارلا سیدر .
وبن ینه آتمه آرپه اکوب ییچرم » دییور . استانبولده بولوندوغی صره ده قاضیه سکر
کندیسنی کویا فاتحک امریله زیارت ایتدیکی صره ده « تکرری دیدیکمز کیمسه نک
قنده لیفک ونه لیکن بیله ایدک . » دییه سورور بور . حواباً

« ها اوسن ایمدی تکرری ، محمد آدام دخی واردر . اما تکرری بی محمدی

آدم یوندى واول آدم دیدکری اوسن بنم، بویوریور. اکثریا شونطق سویلر لردی:
[بن آدمه کله جک جاندن اوته یدی قات یر آلتندن کلیم]

برکون طرفنوده دلی اموره باشی صفالی بیق قاشلرینی تراش ایشدیردی.
آبدالك صرندن یکی کبشکی آلوب کیدی، بلنی بر قوشاقله سبقرق نطقه باشلادی
« بنی بیایر میسکز کیم سؤالی اوزرینه آبداللر سز کندیکنزی دها ای بیلیرسکز
دیدیلر. بالاخره بوبوردی که :

[ابنالك، تکرری اینانسن، بن اول ایسته دیککز سرور عالم، مقصود آدم
بیلمش اولو کز که سز بنم قوجلر مسکز. بنی بیلک کیم بن عالمه، خلقه، شاهلغی،
وسر فرازلغی بیلیر سه م کر کدر.]

صوک نصیحتلری ایچنده شو سوز دق جالبدر.

[تکررینک قانی طاشیانلر تمش ایکی ییچ ملق یکدیگرندن آیرد اتمه سین]
سکزیوز اوتوز اوچ ییلنده ظهور ایندیکنی سویله بن ولایتنامه اسملری ذکر
ایدیلن شهرلرده و برجوق کویلرده بابانی دولاشدیریور. بیکرجه منقبه لر صایتور.
وقعه لر خرافی اولمخله برابر مکان، زمان و شخصلر معیندر.

دوبوملغک بول اولدوغی مملکتلرده سوروسورو آبداللرک ناصل دولاشدینق
کور و بورز. بوکون ساده آدلری بیلینن برجوق بابالره کچن ماجرالری بوانرده بولویورز.
علویلک، بکناشیلک اوزرنده تدقیقات بابانلرک بوولایقنامه بی کورمه سی جوق
فائده لیدر. اولدقچه مهم و بویوک برجلدک طبع نشرینه، حق تکثیرینه قولای
نظریله باقیله ماز. بن مطالعه ایده رکن مهم نقاطی ضبط ایده رک ارباب تدقیقک نظرینه
عرض ایشدم.

مهر فیهی